

УДК 811.161.2'276.6:378.091.33-057.875
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/89-1-44>

Галина БОЙКО,
orcid.org/0000-0002-03866-5478
молодша наукова співробітниця
Міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків з діаспорою
Національного університету «Львівська політехніка»
(Львів, Україна) GalBojko@gmail.com

«КРОК ДО УКРАЇНИ»: XX МІЖНАРОДНА ШКОЛА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ

Стаття присвячена ґрунтовному аналізу XX Міжнародної школи україністики МІОК «Крок до України», яка вже двадцять років виступає як інноваційний і стратегічно важливий освітньо-культурний проєкт, спрямований на популяризацію української мови, культури, історії та національних цінностей серед представників української діаспори та іноземців, зацікавлених у вивченні України. У центрі уваги – унікальний зміст програми Школи, інституційне значення, педагогічні принципи та роль у збереженні, відновленні та розвитку української ідентичності поза межами України.

У статті розглядається місія Школи як стратегічного інструмента м'якої сили у сфері культурної дипломатії задля поглиблення міжнародного розуміння української проблематики в умовах війни, міграційних викликів та глобальних трансформацій. Важливим акцентом є потреба формування нової генерації культурних амбасадорів України – людей, здатних поширювати правдиву інформацію про Україну у своїх країнах, вибудовувати мости порозуміння, сприяти інтеграції українського досвіду у глобальні гуманітарні процеси.

Особливу увагу приділено сучасним викликам, з якими стикається молодь українського походження за кордоном: мовна асиміляція, втрата зв'язку з культурним кодом, відчуження від історичної батьківщини, зменшення інтересу до вивчення української мови через домінування англійської або мов країн проживання. У цьому контексті Школа відіграє роль платформи відновлення ідентичності, формування почуття належності, гордості за своє походження та мотивації до подальшої громадянської активності на користь України.

У статті також представлено актуальну модель навчання, яку реалізує Школа: вона поєднує класичні методи викладання з інноваційними підходами, що робить процес навчання цікавим, ефективним та адаптованим до потреб молоді. Програма Школи включає мовні заняття різних рівнів, майстер-класи, тематичні екскурсії історичними місцями, творчі завдання, зустрічі з відомими українцями, перегляди й обговорення фільмів, дебати та міні-дослідження. Саме ця синергія дозволяє перетворити тимчасовий освітній проєкт на довготривалий емоційний, ментальний і культурний ресурс.

Ключові слова: українська мова як іноземна, діаспора, ідентичність, МІОК, школа україністики, міжкультурна комунікація.

Galyna BOYKO,
orcid.org/0000-0002-03866-5478
Junior Research Fellow
International Institute of Education, Culture and Diaspora Relations
of Lviv Polytechnic National University
(Lviv, Ukraine) GalBojko@gmail.com

“STEP TO UKRAINE”: THE 20TH INTERNATIONAL SCHOOL OF UKRAINIAN AS A FOREIGN LANGUAGE AS A STRATEGIC TOOL OF CULTURAL DIPLOMACY

The article presents a comprehensive analysis of the 20th International School of Ukrainian Studies «Step to Ukraine» organized by the International Institute of Education, Culture and Diaspora Relations (IIEC). For two decades, this School has served as an innovative and strategically important educational and cultural project aimed at promoting the Ukrainian language, culture, history, and national values among representatives of the Ukrainian diaspora and foreigners interested in learning about Ukraine.

The focus of the article is the School's unique program content, its institutional significance, pedagogical principles, and its essential role in preserving, restoring, and developing Ukrainian identity beyond the borders of Ukraine. The article explores the School's mission as a strategic tool of soft power in the field of cultural diplomacy, aimed at deepening international understanding of Ukrainian issues in the context of war, migration challenges, and global transformations.

A key emphasis is placed on the urgent need to cultivate a new generation of cultural ambassadors of Ukraine – individuals capable of disseminating truthful information about Ukraine in their countries, building bridges of understanding, and contributing to the integration of Ukrainian experience into global humanitarian processes.

Special attention is given to the contemporary challenges faced by young people of Ukrainian descent living abroad, including language assimilation, loss of connection to cultural codes, detachment from their historical homeland, and declining interest in learning the Ukrainian language due to the dominance of English or the local languages of their countries of residence. In this context, the School functions as a platform for identity restoration, fostering a sense of belonging, pride in one's heritage, and motivation for further civic engagement in support of Ukraine.

The article also highlights the School's current educational model, which combines classical teaching methods with innovative approaches, making the learning process engaging, effective, and tailored to the needs of modern youth. The School's program includes Ukrainian language classes at various levels, workshops, thematic excursions to historical sites, creative assignments, meetings with prominent Ukrainians, film screenings and discussions, debates, and mini-research projects. It is precisely this synergy that transforms a short-term educational project into a lasting emotional, mental, and cultural resource.

Key words: *Ukrainian as a foreign language, diaspora, identity, ІІЕС, Ukrainian studies school, intercultural communication.*

Постановка проблеми. У сучасному глобалізованому світі вивчення мов дедалі частіше виходить за межі суто комунікативної функції, стаючи маркером культурної ідентичності, актом солідарності та формою мирного спротиву. Особливого значення набуває українська мова як іноземна (УМІ), особливо після початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну у 2022 році. Відтоді вивчення української мови вийшло за рамки академічного інтересу, перетворившись на символічний жест підтримки, вияв емпатії до українського народу та інструмент збереження ідентичності для представників української діаспори (Залізняк, 2023: 74).

У такому контексті навчальні програми з української мови як іноземної потребують нового осмислення: вони вже не лише засіб освіти, а й важливий інструмент культурної дипломатії. Їхня роль у зміцненні міжнародного іміджу України, формуванні позитивного ставлення до неї у світі, а також у підтримці зв'язків з українцями за кордоном потребує комплексного аналізу (Kiss N., Pidkuimukha L., Skintey L., Orobchuk D., 2025: 12). Саме тому дослідження освітніх ініціатив на кшталт Міжнародної школи україністики «Крок до України» набуває особливої актуальності.

Аналіз досліджень. Феномен української мови як іноземної в діаспорному та глобальному контекстах досліджували як українські, так і зарубіжні науковці, зокрема Залізняк Г., Kiss N., Pidkuimukha L., Skintey L., Orobchuk D., Недашківська А. та інші. Їхні праці охоплюють лінгводидактичні підходи, проблеми мовної ідентичності, питання збереження мови в умовах міграції та поліетнічного середовища.

Водночас аспект використання освітніх платформ – таких як літні школи, мовні курси чи онлайн-програми – як інструментів культурної дипломатії та м'якої сили ще не отримав належного теоретичного й емпіричного осмислення. Залишається недостатньо дослідженим комплексний вплив подібних ініціатив на формування

позитивного міжнародного іміджу України, активізацію мовної мотивації серед іноземців, а також на процеси ідентифікації й самоусвідомлення у молоді українського походження за кордоном (Недашківська А., 2018: 113).

Особливої уваги потребує аналіз суб'єктивного досвіду учасників таких програм, їхніх особистих історій, наративів змін і внутрішніх трансформацій, що відбуваються під впливом освітнього занурення у мову, культуру та цінності сучасної України (Özgür E., Deniz A., 2023: 8).

Мета статті. Метою цієї статті є проаналізувати XX Міжнародну школу україністики МІОКу «Крок до України» як модельну освітню платформу у сфері викладання української мови як іноземної, яка виконує не лише лінгводидактичну, а й важливу культурну, ідентифікаційну та дипломатичну функції. Школа розглядається як стратегічний інструмент культурної дипломатії, що сприяє формуванню мовної мотивації, зміцненню національної ідентичності в молоді українського походження та утвердженню позитивного іміджу України у світі.

Виклад основного матеріалу. 14 липня 2025 року Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою (МІОК) Національного університету «Львівська політехніка» відкрив ювілейну XX Міжнародну літню школу україністики «Крок до України». Участь у ній взяли студенти з 6 країн: Австрії, Аргентини, Бразилії, Ізраїлю, Лівану та Німеччини. Формат літньої школи україністики поєднував різноманітні форми освітньої взаємодії, що сприяли всебічному засвоєнню української мови та культури. Зокрема, програма передбачала інтенсивне навчання української мови за рівнями володіння від А1 до В2 відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти. Важливою складовою стали розмовні клуби, а також дискусійні платформи, що об'єднували учасників з викладачами, носіями мови та представниками української діаспори з різних країн світу. Особливу цінність мали зустрічі

з внутрішньо переміщеними особами (ВПО) – фахівцями в галузі української мови та культури, які, попри складні життєві обставини, продовжують активно зберігати, розвивати й популяризувати українське слово. Особливий акцент у цього річної програмі школи було зроблено на залученні представниць із різних регіонів України та світу, що дозволило розкрити багатогранність культурного досвіду та ідентичності сучасної України. Серед ключових постатей, чия участь викликала особливий інтерес, варто відзначити Леране Хайбулаєву (Україна, Крим) – амбасадорку кримськотатарської культури, популяризаторку національної кухні, засновницю гастрономічного проєкту *Cheburek.ua* та власницю халяль-кафе «Кримський дворик» в Ірпені та Львові. Під час зустрічі зі студентами Школи вона поділилася особистою історією, пов'язаною з вимушеним переселенням з рідного Криму внаслідок окупації, та розкрила ключові аспекти збереження культурної спадщини в умовах втрати територіального дому. У рамках діалогу було висвітлено такі питання: 1. Як пережити вимушене залишення рідного дому, але водночас зберегти його у власній ідентичності та репрезентувати іншим? 2. Що розкриває про кримськотатарську культуру гастрономічний простір «Кримський дворик» – як культурний, соціальний та комунікативний простір? 3. У чому полягає унікальність кулінарної спадщини кримських татар і як її можна інтерпретувати як складову нематеріальної культурної спадщини України?

Ще однією знаковою учасницею цього річної програми стала Наталія Пошивайло-Таулер (Австралія) – активна діячка світового українського руху, яка здійснює вагомий внесок у збереження та популяризацію української культури за межами Батьківщини. Вона є віцепрезиденткою Світового Конгресу Українців у країнах Південної, Південно-Східної Азії, Австралії, Нової Зеландії, Туреччини та Лівану; очолює освітню референтуру Світової Федерації Українських Жіночих Організацій та Союз Українок штату Вікторія (Австралія). Під час зустрічі зі слухачами школи «Крок до України» пані Наталія поділилася багатогранним досвідом української громади Австралії. У центрі розповіді були такі важливі теми, зокрема: 1. Як представниця відомої української родини з Полтавщини продовжує плекати українську ідентичність та формувати культурний простір у діаспорі? 2. Що означає «життя по той бік землі» – в австралійському контексті, крізь призму особистих рефлексій і літературної творчості? 3. Які теми та досвіди розкривають новели Наталії Пошивайло-Таулер та які сенси можемо винести з її авторської книги?

4. Яке значення матиме Перший Українсько-Австралійський Літературний Фестиваль у Мельбурні, які його завдання та потенціал для міжконтинентального культурного діалогу? Таким чином, участь Наталії Пошивайло-Таулер у Школі стала не лише джерелом натхнення, а й важливим свідченням глобального масштабу.

Змістовним доповненням до освітнього простору школи стала зустріч із Тетяною Єщенко (Україна, Донецьк) – провідною українською мовознавицею, докторкою філологічних наук, професоркою, членкинею Донецького відділення Наукового товариства імені Тараса Шевченка та Національної спілки краєзнавців України. Її участь у проєкті засвідчила важливість наукового осмислення мовних процесів у контексті суспільно-політичних трансформацій сучасної України. У рамках зустрічі було порушено низку ключових питань: 1. Чому мова є незамінною цінністю та маркером ідентичності, який завжди має значення, незалежно від обставин? 2. Який сучасний стан української мови в Україні, зокрема в умовах повномасштабної війни, і як змінилися мовні практики суспільства? 3. Що становить ядро сучасного мовознавства в Україні та як змінюється й адаптується українська мова у відповідь на нові виклики часу? Завдяки фаховості й глибокому науковому підходу Тетяна Єщенко допомогла учасникам Школи глибше осмислити роль мови як інструмента національної єдності, духовного спротиву та культурної сталості.

Їхній життєвий та професійний приклад став джерелом натхнення й мотивації для учасників Школи, сприяючи формуванню стійкої настанови на мовну ідентичність, міжкультурну комунікацію та солідарність у глобальному просторі.

Викладачі Школи – фахівці з багаторічним досвідом (Г. Бойко, О. Горда, О. Трумко, Н. Данчишин) – реалізували комунікативно-діяльнісний підхід, інтегруючи емоційно-ціннісні компоненти у викладання. Учасники навчалися не лише граматики й лексики, а й відкривали для себе Україну як культурний код, символ спротиву, простір власної історії.

Свідчення учасників школи, які були сформовані у 4 групи, містять глибоку особисту мотивацію до вивчення української мови, що формувалася на перетині кількох ключових чинників: бажання підтримати Україну в умовах війни, потреба у професійному використанні мови, прагнення до збереження діаспорної ідентичності, а також інтимне, екзистенційне стремління до власного культурного коріння.

Особливо зворушливими стали висловлювання студентів першої групи (рівень В2) викладачки Оксани Горди, які говорили про українську мову як носії колективної пам'яті, як міст до Батьківщини, як тихий, але потужний акт опору та утвердження власної гідності. Поділимося з вами лише кількома, але дуже промовистими цитатами: Katrin Gerz (Німеччина), яка вже давно стала особливою частинкою родини МІОКу, з великою любов'ю сказала: «Це найкраща мова світу найкращого народу!». Judith Dürnberger (Австрія), надзвичайно відповідальна й професійна, вивчає українську для щоденної роботи: «Мені потрібна українська мова для проведення консультацій з клієнтами українською – особисто та по телефону, а також для написання електронних листів українською мовою». Слова, які торкають до самого серця. Їх адресувала нам Alisa El Shamaa з Лівану, молода, але дуже глибока та чутлива душа: «Після нещодавньої поїздки до України я на власні очі побачила наслідки жорстокої агресії, яку чинить російський режим проти мирного українського народу. Цей досвід залишив глибокий слід у моєму серці. Я відчула не лише біль, але й неймовірну силу українців. Саме тому я прагну вивчати українську мову — не лише як засіб спілкування, а як символ ідентичності, свободи й глибокого зв'язку з нашою Батьківщиною. Я хочу розмовляти українською впевнено й гордо, де б я не була». Ми в МІОКу віримо: українська мова має силу єднати, надихати, лікувати і будувати мости. І слова наших студентів – яскраве підтвердження цього.

Коли українська – це не просто мова, а коріння, пам'ять і особистий вибір... На ХХ Міжнародній школі МІОК студенти з усього світу говорять про українську по-особливому. Для них вона – не лише засіб спілкування. Це – голос предків, дотик до ідентичності, подих гідності. У групі 2 (рівень А2–В1), якою опікувалася викладачка Оксана Трумко, навчаються ті, для кого українська – це шлях додому. Навіть якщо цей дім за тисячі кілометрів. Наприклад, Eleonora Ana Sidor (Аргентина) говорить: «Я маю бажання і час вчитися – і вчити дітей української мови». Це звучить просто, але насправді – це глибока посвята. Бо вчити дітей – означає передавати світло далі. Romina Henke (Аргентина), зауважила: «Моя мета – вміти вільно розмовляти, щоб мати можливість передавати культуру моїх предків людям, які мене оточують, з перших вуст». Це не просто мрія – це місія. Бо коли культура говорить живою мовою – вона не зникає, а проростає. Luana Gugik (Бразилія), переконана: «Тому що це мова, яка є частиною мого життя і контексту, в якому я пере-

буваю і з яким я ідентифікую себе». Ці слова – як відлуння серця. Бо мова, з якою ти себе ототожнюєш, стає твоєю правдою, твоєю історією.

Коли мова – це не лише слова, а міст до мрій, пам'яті й майбутнього... У групі 3 ХХ Міжнародної школи МІОК (рівень А1–А2) навчалися щирі, допитливі й натхненні студенти з різних куточків світу, яких вів у світ української мови викладач – Назар Данчишин. Серед них – Orna Kogan з Ізраїлю, мрійлива, відкрита до світу, неймовірно цілеспрямована. Її слова надзвичайно теплі та правдиві: «Я люблю читати та дивитися телевізор українською, коли маю час. Ще я люблю фентезі та наукову фантастику. А також мрію подорожувати Україною». А слова Deborah Sedor з Аргентини – це справжній маніфест любові, глибини та гідності. Те, що вона написала, вражає своєю зрілістю та відповідальністю перед історією: «Я хочу вивчати українську мову, бо вірю, що збереження мови – це потужний акт спротиву, ідентичності та пам'яті, особливо в часи війни й дезінформації. Як нащадок українців, що живуть у Бразилії, я відчуваю обов'язок зберігати нашу культуру в діаспорі. Вивчення мови допоможе мені глибше з'єднатися зі своїм корінням, отримувати доступ до першоджерел, створювати точний і змістовний контент, а також бути мостом між Україною та бразильською громадою. Це не просто особиста мета – це відповідальність перед наступними поколіннями».

Коли мова – це вибір серця... ХХ Міжнародна літня школа МІОКу цього року вкотре стала простором відкриттів, глибоких емоцій і щирих зізнань. Тут, у теплому колі студентів з Австрії, Аргентини, Бразилії, Ізраїлю, Лівану та Німеччини, ми вкотре переконалися: українська мова – це не просто слова. Це – стан душі. Вибір серця. Голос підтримки. Серед учасників – студент групи 4, рівня А2, яким опікувалася викладачка Галина Бойко по особливому щиро й зворушливо прозвучали слова Sam Jo Lippold із Німеччини. Його висловлювання просте, як світло – і тому таке сильне: «Я люблю українську мову та підтримую Україну!». У МІОКу ми знаємо: українська мова живе там, де її люблять. І ми дякуємо кожному, хто творить цю любов – щодня, з уроку в урок, з серця в серце.

20 років крок за кроком – до України і до майбутнього. Засновниця Школи та директорка МІОКу Ірина Ключковська зазначає: «Світ творять відважні. Ми почали Школу тоді, коли не було навіть розуміння важливості української мови у світі. А сьогодні це – гордість, спільнота, майбутнє. Це справді так. А Стипендії від Світової Федерації Українських Жіночих Організацій, зокрема Стипендія імені Анни Кісіль, відкрива-

ють молодим людям двері до нової мовної й культурної реальності. МІОК продовжує формувати глобальну мережу прихильників і друзів України, які розмовляють, думають і мріють українською. У час війни Школа «Крок до України» виконує не лише освітню, а й дипломатичну місію. Її випускники – це голоси України у світі, носії правди, адвокати культури. Вони – не просто студенти. Вони – мовні амбасадори».

Висновки. XX Міжнародна літня школа україністики «Крок до України» МІОКу (2025) постала не лише як інтенсивний навчальний майданчик, а як унікальний простір діалогу сердець, де українська мова функціонувала не просто як інструмент комунікації, а як духовна категорія, символ гідності, засіб спротиву та маркер ідентичності. У світі, що дедалі більше характеризується геополітичною поляризацією, інформаційними війнами та кризою цінностей, мова вийшла за межі лінгвістичної функції й стала політичним, культурним і моральним чинником. У цьому контексті вивчення української як іноземної набуло безпрецедентної гуманітарної та геостратегічної ваги.

Школа стала переконливим прикладом того, що любов до мови здатна долати не лише відстані, кордони та часові межі, а й опиратися викликам

війни, дезінформації, культурного тиску та асиміляції. Вона засвідчила силу культурної дипломатії у дії – як інструменту «м'якої сили», що поєднує лінгводидактичні, ідентифікаційні та гуманітарні компоненти у викладанні української мови як іноземної. Учасники школи – представники різних країн, вікових груп і професійних сфер – пройшли шлях не лише мовного, а й ціннісного, емоційного, культурного залучення до українського світу.

Школа «Крок до України» виконує стратегічну місію – формує глобальну мережу мовних амбасадорів, які володіють не лише знанням мови, а й глибоким розумінням культури, історичної пам'яті та національної ідентичності. Саме через такі ініціативи Україна здобуває підтримку в міжнародному просторі не гаслами, а живим словом, щирими емоціями та міжособистісною взаємодією.

Таким чином, XX школа «Крок до України» є переконливим доказом того, що мова – це не лише засіб спілкування, а простір приналежності, солідарності та духовного зв'язку з Батьківщиною. Саме в подібних освітньо-культурних ініціативах формується нова хвиля міжнародної підтримки України – щира, гідна, натхненна, заснована на особистих історіях та спільних цінностях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Залізник Г. Мова як індикатор української національної ідентичності. Українська мова. Київ : Інститут української мови НАН України, 2023. № 2(86). С. 72–85.
2. Kiss N., Pidkuimukha L., Skintey L., Orobchuk D. Present and future of the Ukrainian language teaching and Ukrainian studies in Europe. The Routledge Handbook of the Sociopolitical Context of Language Learning. London : Routledge, 2025. P. 3–27.
3. Недашківська А. Identity in interaction: language practices and attitudes of the newest Ukrainian diaspora in Canada. East/West : Journal of Ukrainian Studies. Edmonton : Canadian Institute of Ukrainian Studies Press, 2018. Vol. 5, № 2. P. 112–136.
4. Özgür E. M., Deniz A. Diaspora mobilization and identity construction of Ukrainian immigrants in Turkey : «Ukrainians started to become more Ukrainian». Nationalities Papers. Cambridge : Cambridge University Press, 2023. Iss. 52, № 6. P. 1–19.
5. Федорченко П. Language and language policy as instruments for shaping national identity. Skhid : Journal of Educational Studies and Journalism. Маріуполь : Видавничий дім «Схід», 2024. № 4. С. 45–60.

REFERENCES

1. Zalizniak H. (2023). Mova yak indykator ukrainskoi natsionalnoi identychnosti [Language as an indicator of Ukrainian national identity] *Ukrainska mova*. Kyiv : Instytut ukrainskoi movy NAN Ukrainy. №2(86). S. 72–85. [in Ukrainian].
2. Kiss N., Pidkuimukha L., Skyntei L., Orobchuk D. (2025). Present and future of the Ukrainian language teaching and Ukrainian studies in Europe. In: S. Ryan, M. Norton (Eds.). *The Routledge Handbook of the Sociopolitical Context of Language Learning*. London : Routledge. P. 3–27.
3. Nedashkivska A. (2018). Identity in interaction: language practices and attitudes of the newest Ukrainian diaspora in Canada. *East/West: Journal of Ukrainian Studies*. Edmonton : Canadian Institute of Ukrainian Studies Press. Vol. 5, №2. P. 112–136.
4. Özgür E., Deniz A. (2023). Diaspora mobilization and identity construction of Ukrainian immigrants in Turkey: «Ukrainians started to become more Ukrainian». *Nationalities Papers*. Cambridge : Cambridge University Press. Iss. 52, № 6. P.1–19.
5. Fedorchenko P. (2024). *Language and language policy as instruments for shaping national identity*. *Skhid: Journal of Educational Studies and Journalism*. Mariupol : Vydavnychiy dim «Skhid». № 4. S. 45–60. [in Ukrainian].